

Asia: VN/4037/2026

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla vuosina 2026-2031

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleistä

Saimaannorpan suojelu on yksi suomalaisen luonnonsuojelun keskeisimmistä kysymyksistä, ja kalastusrajoituksilla on tässä ratkaiseva merkitys.

Saimaannorppakanta on viime vuosikymmeninä kasvanut määrätietoisten suojelutoimien ansiosta, mutta se on edelleen erittäin uhanalainen. Vuoden 2025 luontodirektiivin lajiraportoinnissa saimaannorpan suojelun tason kokonaisarvio on epäsuotuisa, huono (https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Suomen%20yhteenveto%202025%20lajiraportoinnista%20ja%20vertailu%20edelliseen%202019%20raportointiin_2.pdf).

Kannan kasvu ei näin ollen poista suojelun tehostamisen tarvetta, vaan korostaa sitä, että toimivia suojelukeinoja on löydetty ja niitä tulee kehittää edelleen. Ilmastomuutoksen mukanaan tuomat leudot talvet vaikeuttavat jo nyt saimaannorpan pesintää, ja lämpenemiskehitys tulee muodostamaan jatkossa yhä vakavamman uhan pesinnässään jäältä ja lumesta riippuvaiselle saimaannorpalle. Tämä tarkoittaa, että viime vuosikymmenet jatkunut kannan hidas kasvu voi taittua lisääntyvän pesäpoikaskuolleisuuden seurauksena.

Saimaannorpan suojelemiseksi tehtävistä kalastusrajoituksista päätettäessä onkin noudatettava varovaisuusperiaatetta, varauduttava tulevaan ja huomioitava erityisesti lämpenevien talvien uhka ennakoivasti. Kannan tulee voida kasvaa nykyistä nopeammin, jotta se kestäisi paremmin ilmastomuutoksen uhan. Lisäksi kannan geneettisen kapeuden muodostaman uhan takia kanta on saatava nopeasti kasvuun. Tässä tilanteessa tehokkain keino on poistaa mahdollisimman tehokkaasti kalanpyydysten aiheuttamaa sivusaaliskuolleisuutta.

Saimaannorpan suojelu perustuu sekä kansalliseen lainsäädäntöön että Suomea velvoittavaan EU:n luontodirektiiviin, joka edellyttää suotuisan suojelutason saavuttamista. WWF korostaa, että sääntelyn tulee kaikilta osin perustua parhaaseen saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon sekä varovaisuusperiaatteeseen. Sääntelyn tulee olla riittävän kattavaa sekä alueellisesti että ajallisesti, jotta se tehokkaasti ehkäisee saimaannorppien kuolleisuutta kalanpyydyksiin.

Varovaisuusperiaatteen kannalta erittäin merkittävänä puutteena lausunnolla olevassa esityksessä ja sen taustamuistiossa on se, että siinä ei viitata lainkaan tuoreeseen, sivusaalisuolleisuuden arvioinnin kannalta aivan keskeiseen tutkimukseen (Jounela ym. 2024: Effects of fishing restrictions on the recovery of the endangered Saimaa ringed seal (*Pusa hispida saimensis*) population, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311255>), jonka mukaan vain noin kolmasosa saimaannorpan todellisesta kalanpyydyskuolleisuudesta tulee kannanseurannan tietoon, ja jo pelkästään tietoon tullut kalanpyydyskuolleisuus ylittää niin sanotun potentiaalisen biologisen poistuman (PBR) rajan, mikä vaarantaa kannan pitkän aikavälin selviytymisen. Tämä tutkimus ja sen keskeiset löydökset tulee kirjata mukaan lopullisen asetuksen muistioon.

Lisäksi WWF huomauttaa, että toisin kuin esityksen muistiossa sanotaan, saimaannorppaa ei nykyisin pidetä norpan alalajina, vaan omana lajinaan (*Pusa saimensis*). Näin ollen se on Suomen ainoa endeeminen eli kotoperäinen eläinlaji. Tämä korostaa entisestään lajin ainutlaatuisuutta ja Suomen vastuuta sen suojelusta.

Esityksen pääasiallinen sisältö

Maa- ja metsätalousministeriö esittää annettavaksi valtioneuvoston asetuksen eräistä kalastusrajoituksista Saimaalla vuosille 2026–2031. Sen tavoitteena on turvata saimaannorppakannan kasvu sekä edistää lajin suotuisan suojelutason saavuttamista.

Saimaannorpan keskeisillä elinalueilla kiellettäisiin aiempaan tapaan ympärivuotisesti sellaisten kalanpyydysten ja kalastustapojen käyttö, jotka ovat erityisen vaarallisia saimaannorpalle. Lisäksi säädettäisiin vuosittaisesta verkkokalastuskiellosta saimaannorpan keskeisillä pesimäalueilla ajalle 15.4.–30.6., mutta muikkuverkkojen osalta kieltoaika päättyisi jo 21.6..

Esityksen keskeisenä muutoksena nykyiseen asetukseen olisi kalastusrajoitusalueen laajentaminen. Rajoitusalueen pinta-ala kasvaisi noin 336 neliökilometrillä, jolloin kokonaispinta-ala olisi noin 3 134 neliökilometriä. Laajennus perustuu saimaannorpan palaamiseen välillä autioituneille pesimäalueilleen.

Kalastusrajoituksia toteutettaisiin jatkossakin sekä valtioneuvoston asetuksella että vesialueen omistajien ja viranomaisten välisillä sopimuksilla. Sopimusmenettelyn avulla on katettu merkittävä osa rajoitusalueesta ja mahdollistettu rajoitusten joustava laajentaminen uusille alueille.

WWF:n kanta esitykseen

Saimaannorppakanta on viime vuosikymmeninä kasvanut, mutta laji on edelleen erittäin uhanalainen ja epäsuotuisalla, huonolla suojelun tasolla, joten sen suojelussa on noudatettava varovaisuusperiaatetta.

Rajoitusalueen laajentaminen esityksen mukaisesti on tarpeellista, jotta suojelu kattaa keskeiset elin- ja lisääntymisalueet. Esityksessä noudatettu periaate, että keskeisinä elinalueina pidetään ppoikaspesien perusteella muodostuvaa aluetta, jossa todetun poikaspesän ympärille on muodostettu noin viiden kilometrin säde, ja pesien ympärille muodostetut suoja-alueet yhdistetään yhtenäiseksi lahtialueineen, on erittäin hyvä. WWF pitää myös hyvin tärkeänä, että asetuksessa säilytetään ympärivuotiset kiellot erityisen vaarallisiksi todettujen pyydysten osalta.

Rajoitusalueen ja ympärivuotisten pyydysrajoitusten osalta WWF pitää esitystä erittäin kannatettavana ja hyvin perusteltuna.

Sen sijaan verkkokalastuskiellon ajallisen kattavuuden osalta WWF katsoo, että esitys ei ole riittävä. Sääntelyn tulee kohdistua siihen ajanjaksoon, jolloin kuolleisuusriski on suurin. Nykyisen tiedon valossa tämä edellyttää verkkokalastuskiellon jatkamista ainakin heinäkuun loppuun.

WWF katsoo, että esityksessä ei riittävästi huomioida varovaisuusperiaatetta. Vaikka saimaannorppakanta on kasvanut, laji ei ole saavuttanut suotuisaa suojelutasoa. Ilmastonmuutoksen vaikutukset heikentävät pesintäolosuhteita ja lisäävät kannan haavoittuvuutta.

Tällaisessa tilanteessa ihmisen aiheuttamaa kuolleisuutta tulee vähentää mahdollisimman tehokkaasti. Kalastusrajoitukset ovat nopein ja vaikuttavin keino vähentää kuolleisuutta. Siksi niiden tulee perustua parhaaseen saatavilla olevaan tietoon ja kohdistua ajallisesti oikein.

WWF:n vaatii, että verkkokalastuskielto tulee ulottaa heinäkuun loppuun, ja että tämän kiellon tulee kattaa kaikki kalaverkot, myös muikkuverkot.

Tälle on vahvat perusteet:

- Seurantatietojen perusteella merkittävä osa saimaannorppien kalanpyydyskuolemista ajoittuu nimenomaan heinäkuuhun. Kun kevään ja alkukesän kalastusrajoituksia on tehostettu, kuolleisuuden painopiste on siirtynyt myöhempään kesään. Esityksen perusteluissa todetaan tämä kehitys, mutta siitä ei ole johdettu tarvittavaa muutosta rajoitusten ajalliseen kattavuuteen. Verkkokiellon jatkamisella heinäkuun loppuun voidaan vähentää kuuttien kuolleisuutta huomattavasti.
- Verkkokalastuskiellon jatkamiselle heinäkuun loppuun on suomalaisten enemmistön tuki. WWF:n lokakuussa 2025 teettämän kyselyn (<https://wwf.fi/uutiset/2025/10/wwfn-teettama-kyselytutkimus-saimaannorpan-suojelutoimet-hyvakysitaan-laajasti-ja-kansalaisten-tuki-niille-on-entistakin-vankempi/>) mukaan 67 prosenttia kaikista suomalaisista ja 64 prosenttia Saimaan alueen asukkaista kannattaa verkkokalastuskiellon jatkamista heinäkuun loppuun, ja vain pieni vähemmistö vastustaa tätä. Lausunnolla olevan esityksen viranomaisvalmistelun taustalla olleessa Pohjois-Savon ELY-keskuksen kansalaiskyselyssä jopa 83 prosenttia kaikista vastaajista kannatti verkkokalastusrajoitusten jatkamista heinäkuun loppuun saakka (<https://valtioneuvosto.fi/documents/1410837/253978077/Hankeraportti%20Saimaannorpan%20suojelun%20ja%20kalastuksen%20yhteensovittaminen%202026-2031%20Pohjois-Savon%20ELY-keskus.pdf/4325f264-007e-d300-3226-f5b175a39be6/Hankeraportti%20Saimaannorpan%20suojelun%20ja%20kalastuksen%20yhteensovittaminen%202026-2031%20Pohjois-Savon%20ELY-keskus.pdf?t=1767870078804> s. 36, kuva 26).
- Molemmat keskeiset saimaannorpan suojelusta ja kannanseurannasta vastaavat viranomaiset (ympäristöministeriö ja Metsähallituksen luontopalvelut) sekä saimaannorpan ekologian tutkimuksessa keskeinen Itä-Suomen yliopisto esittivät jo edellisellä kierroksella vuonna 2021 verkkokalastuskiellon jatkamista heinäkuun loppuun, ja myös tällä kertaa saimaannorpan suojelun strategiasta vastaava ympäristöministeri Sari Multala on jo ottanut julkisuudessa kantaa, että Saimaan verkkokalastuskieltoa on pidennettävä heinäkuulle (<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000011827571.html>).
- Muikkuverkkojen salliminen ennen verkkokiellon päättymistä on väärä signaali, sillä muikkuverkot eivät ole saimaannorpalle turvallisia pyydyksiä. Nyt päättyvää edeltäneellä asetuskaudella (2016–2020) muikkuverkkojen käyttö oli sallittua ympärivuotisesti ja tuona aikana muikkuverkkoihin kuoli ainakin viisi norppaa. Tämän takia nykyisessä asetuksessa muikkuverkot otettiin jälleen verkkokiellon piiriin, mutta niiden osalta rajoitusaikaa lyhennettiin loppupäästä samalla tavalla kuin nyt lausunnolla olevassa esityksessä. Nykyisen asetuksen aikana tietoon on tullut kaksi muikkuverkkoihin kuollutta norppaa, joista toinen on ilmeisesti kuollut muikkuverkkoon nimenomaan muikkuverkkojen osalta aikaistetun verkkokiellon lopetuksen takia.

Valmisteluprosessi

Saimaannorpan suojelun ja kalastuksen intressien yhteensovittaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä viranomaisten, tutkijoiden ja sidosryhmien välillä. WWF on osallistunut aktiivisesti aiemmilla kierroksilla asiaa valmistelleisiin maa- ja metsätalousministeriön työryhmiin. WWF on pitänyt arvokkaana, että kalastukseen liittyvien saimaannorpan suojelutoimien kehittämistä on pohdittu työryhmissä yhteistyössä kaikkien keskeisten sidosryhmien kanssa. Näin ollen WWF on ollut hyvin pettynyt, että nyt lausunnolla olevan esityksen valmistelussa ei hyödynnetty laajapohjaista työryhmää. Aiemmasta poiketen lähes pelkästään viranomaistyönä tehty valmistelu vaarantaa myönteisen kehityksen, jota saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamisessa on ollut.

Maailman Luonnon Säätiö (WWF) Suomen Rahasto, sr

Elina Erkkilä

Suojelujohtaja

Petteri Tolvanen

Ohjelmajohtaja, suomalainen luonto

Tolvanen Petteri
WWF Suomi